

ACC. N:o M. 13041:1-6.

Landskap: Skåne

Upptecknare: Nils Hansson, Kramby

Härad: Båstad

Berättare: " "

Socken: Bjärshög

Berättarens yrke: f.d. lantbrukare

Uppteckningsår: 1954

Född år 1876 i Bjärshög

FOLKLIVS-  
ARKIVET  
LUND

Lilla jul och lille jul afton. s. 1-6.

Lv § 47.

Skriv endast på denna sida

A-B. GRAHIS TR., LUD.

Lilla Jul och Lille julafton.

1. På olika trakter har man på olika dagar använt benämningarna lilla jul och lille julafton. Vilka dagar har man i Eder trakt kallat så.
2. Firades lilla jul på något särskilt sätt?
3. Förekom det att man gav varandra gåvor vid lilla jul?
4. Har Lucia på något sätt firats i Eder trakt? Klädde man ut sig på något särskilt sätt? Känner Ni till uttrycket "lussegubbar" eller "lussegetter"?
5. När infördes i Eder trakt Luciaseden med den vitklädda flickan med ljus i håret? När såg Ni en Luciabrud första gången?
6. Hur firades Lucia förr i tiden innan man klädde till Lucia-brud?
7. Har det i Er trakt varit vanligt att äta tidig frukost på Luciadagens morgon? Har man några särskilda talesätt eller sedvänjor i sammanhang härför?
8. Förekom det att man bjöd på Lussibiten? Vad menade man därmed?
9. Brukade man slakta julgrisen på Luciadagen - eller brukade den slaktas på en annan bestämd dag. Fanns det några bestämda tider i samband med julslakten. Skulle slaktaren eller andra medhjälpare någon bestämd traktering - eller skulle de få något av slaktmaten med sig hem?
10. Har man i Eder trakt använt uttrycket "svinottan" och vad menade man därmed?
11. Brukade Lucia bjuda på Luciakattor? När infördes sedan att baka lussekattor? Vilken form och storlek hade de?
12. Har man firat kyndelsmässan i Eder trakt? Gör man det fortfarande - eller har sedan bortlagts - i så fall när?
13. Hur firade man Kyndelsmässan?
14. Har Ni hört talas om att man gav varandra gåvor vid Kyndelsmässa?
15. Har man använt uttrycket Benraskesöndag i Eder trakt? Vilken dag kallades så - och varför fick dagen detta namn?
16. Vilken dag ansåg man att julen tog slut? Och vilka sedvänjor hade man därvid?

Luf. 47

1

L. 26. f. 47. Var angående dölfjet och den lilla julafteon  
 dessa berättningar. Hade vi inte på denna ort vi firar  
 julafteon dagen innan Juldagen. Nyårsdagen när den inträf-  
 fande här varo nyårsafteon såväl som Trettiondagens afton  
 likadant firade som julafteon. Vid nyårsafteonen serveras  
 köttfästet i stället för fiskräkt också klenor och gräpparkaker  
 till efterrätten under mältiden serverades då som  
 under mältiden julafteonen tå recept hemat hörde  
 det föckom att aldrig att man hade någon dag som kallades för  
 lilla jul eller lilla julafteon men far tala om när han var barn  
 han var född 1851 så firades Egede dag jul som heldag och  
 gudstjänst i kyrkan men den dagen var förrändrad till vardag  
 under min barndom så jag kan inte minnas dess namn  
 Jag glömde tala om att på nyårsafteon innan aftonmältiden  
 skulle intasas så skulle det gamla änd sätta ihop med  
 lösa skott vilket var lika högtidligt som när julen  
 skots in på julafteonen efter mältiden faste var myrsprötmen  
 № 64. 66. och island läste han också upp Trettiondagsosalmon

Nyarnafte kom alltid jultomtens på besök de varo  
alltid utklädda så man inte skulle kunna känna dem  
men rösten uppenbara ju vem det var den gången var  
jultomten med i sällskap med julspöken och besökte flera  
gårdar han hade ett stort lakan över sig så man kunde  
inte se vem han var under lakanet hade han en plejel  
som även kallades för slaga och häg ut häär det var den  
enstaka härska hägspöken man använde när man tröskade råg  
som skulle vara till halmtak på stallar och annan uthus  
en sådan var ju ledig på mittan den hade jultomten med  
sig under lakanet och breddde ut pljejen mellanät dervid  
han häg ut som en stor gäbe (benämning på banköndom  
som var lika dyrt som det andra av sällskapsel ibland  
slog han upp den ena delen av pljejen så kunde man  
se att det var en man som var klädd i Vendes artilleri-  
regementes uniform han hade tjänat som dräng på  
ett av stallor i byn och sedan tagit värvning vid sva  
nämnda regemente och var intjuder under de 10 dagar han hade

permission till den gård han hade tjänat han svängde nu ruest  
 på golvet med stora ovansläga drägt och och när han  
 slutade så fikk han utsträckt handduk till att torka  
 sotten av honom av pannan då fikk vi ungodomar se honom  
 i sin uniform det var ju den gamla sorten med jacka och hatt  
 gula knappar jämte tröja under gula skjorten på vakt byxorna  
 vilket gjorde upp den mörkblåa uniformen den aftonen berätta-  
 des all de vore på besök på de lilla bondgårdarna i  
 socknen. I denna trakt hördes man sedan talas om Lilla jul  
 eller lilla julaftron det var hanske brukligt på mera  
 avlägsna orter uttrycket "Lassegubbar" eller "Lassegubbar"  
 har aldrig förekommit undan den tid jag levat. Det har  
 inte funnits Lucelast förrän på 1930 talat ungefär en 30 år  
 tillbaka i tiden på bondgårdarna men innan denna  
 tid hade vi en förtagsam lärorimma som viskade i Björstigs  
 folkskola med anledning av att lärares var sjuk det var  
 när skolläraren hade julfest i vår lilla församling var  
 inte mer än 15 stycken skollärare den gången därav

ACC. N.R M. 13041:4.

FOLKLIVS-  
ARKIVET  
LUND

niugtakn flickor korr. varo utklädda i vila dräkter  
till Lucia den största av flickorna gick i tåten hon hade  
tre ljus i häret och de andra som följde efter i rad  
hade ljus i händerna de gingo i en rad efter var  
andra fram genom skolsalen och sedan i samma röra  
takst tillbaka i vilket varit bostad där läsarens bostad kafé  
hemsvervareder av lärorens fru de sjöngs även en sång  
om Lucia "Lursequibblor" eller "Lursegötter" förehom aldrig  
på denna ort förr i tiden har jag aldrig hört omtalats  
att firats Lucia festen man åt frukost på denna dag som  
andra dagar kl. 6.30 fm. Lucia dagen hade jag aldrig talat  
om när jag var barn. Knutsdagen den 13 januari den han  
jag god hägkomst det är ett ordspel som användes  
än i denna tid. Knut kör jullen ut min fader brukar så långe  
han befde att på em. vid. H tiden skjuta ut löst skott utan om  
porten ibland hände det att märmars granne ej var en kort stund  
gjorde sia samma sitt det kallades att skjuta julen ut. Det bruk  
des också på den dagen att ha flisk och rödskor flisket kallades

för syfta till aftonmåltiden förmånga en snaps av renat brännvin och därefter risengröt. Tredjedagsgrötta avlade på samma sätt. Ryndelämmar med bacon har aldrig förekommit i mina andas ränder och julgrisen brukar man att slakta en fyra eller fem dagar innan julafstan. Kyrkobaktmästaren brukar att utträffa detta arbete han brukar få i arbetning förra detta arbete 150 hörnor jämta frukten när grisens var istället färdigslaktad en stickerupps bestämnde av renat brännvin när sedan grisens skulle styckas så erhöll han även ett bra stycke kött till sin familj det var sed på alla ställen där dessa hemmaslakтар skölte slakten det var ingen beständig dag att slakten skulle utföras det brukar ju iago rum som jag fört omtalat. Sistlant det uttalat menades med att man brukar sätta tidigt upp på morgonen i min ungdom i 16-17 års ålder men senare att på skogsmarken i Helsingborgs skogen köpa träd som stod på rot och som köparen själv måste falla. När vi var ute på sidana skogspresor så satt min fader upp klockan 3-4-5 på morgonen för att hästarna skulle få tid att äta sig riktigt mattra.

om kvällen innan vi skulle gör denne skogsjärd sju gäminde i min fader om att i morgon han far upp i skogstroll för att fara för att vi behöver inte ha bekymmer jag är inte rädd för att ritta upp i god tid av beroende inklokten som på onorgon var vilket var den tid som den tidens lantbrukare och deras tjänste-folk beröksade allmänt på landsbygden. Man har bland äldre människor ett de genom almanackan håller väl reda på Kyndelns mässodagen nu äldre man som vid det förra är sedan fått att om det var vinter den dagen kom han hollade för kyndelns mässedag nu skulle det bli sträng vinter men det var inte alltid det slog in men när det slog in här var han mycket stolt över att han kunde spå hätt. Uttrycket Benraskordag har jag aldrig talat om. Julen tog alltid slut Knuttdagen den 13 januari därav kom det kända ordet. Knut hör julen ut. Jag har ju försökt att skildra min barndoms och ungdoms jul vilket sett till minnet jag har också varit med som cyglingen och lösa skott under jul och nyårsefton nu sekelskifftet inträffade år 1908 så predikade vi i diktie kyrkohuset min i den nya kyrkan på infarten som låg vid den gamla kyrkan som bröts ned och flyttades in.